

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

กระบวนการเรียนรู้ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน คือ การกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ (Learning Objectives) การจัดกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (Measurement and Evaluation of Learning) ซึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 1 มาตรา 6 กล่าวว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และวัฒนธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” การที่ครูผู้สอนหรือสถานศึกษาจะทราบว่าการจัดการศึกษาจะบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ตามมาตรฐานของหลักสูตรมากน้อยเพียงใดนั้น จำเป็นต้องอาศัยการวัดและประเมินผลมาเป็นเครื่องมือ ซึ่งการประเมินการสอนเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศที่ครูผู้สอนใช้เป็นเครื่องมือในการพิจารณาตัดสินคุณค่าองค์รวมของระบบการสอนตั้งแต่การกำหนดจุดมุ่งหมาย สื่อการสอน การดำเนินการสอน และสภาพแวดล้อมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ด้วยเหตุนี้การประเมินการสอนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในทุกระดับการศึกษา และมีบทบาทสำคัญต่อการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งคุณภาพการศึกษานั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับหลักสูตรการศึกษาแต่เพียงประการเดียว แต่ขึ้นอยู่กับครูผู้สอน ผู้เรียน และสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนด้วย การประเมินการสอนจะทำให้ครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับครูผู้สอนว่ามีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ในชั้นเรียนอย่างไรมีประสิทธิภาพเพียงใด มีจุดเด่นและจุดด้อยประการใดบ้าง มีวิธีสอนในชั้นตอนใดบ้างที่ต้องปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น และยังทราบว่าครูผู้สอนได้ให้ความสำคัญกับการสอนที่จะเกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนมากน้อยเพียงใด โดยครูผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการสอนเป็นอย่างดีในเรื่องของหลักการประเมิน วิธีการประเมิน การสร้างเครื่องมือ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เกณฑ์การประเมิน การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผลการประเมิน และการรายงานผลการประเมิน เพื่อจะได้ทำการประเมินการสอนของครูได้อย่างถูกต้องตรงตามหลักการประเมิน และเพื่อให้ผลการประเมินการสอนที่ได้มีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ รวมทั้งสามารถนำผลการประเมิน ไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในหลักสูตรได้ การประเมินการสอนของครูนั้นมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรกเป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ซึ่งผู้บริหารควรมุ่งพัฒนาและส่งเสริมให้ครูสามารถประเมินการสอนของตนเองได้อย่างเป็นระบบ มีความพร้อมที่จะปรับปรุง เปลี่ยนแปลงกิจกรรมการสอนให้ดียิ่งขึ้น ส่วนประการที่สองเป็นการประเมินเพื่อนำผลไปใช้พิจารณาความดีความชอบนั้นควรมีการประเมินที่เป็นที่

ยอมรับของทุกฝ่าย โดยมีผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักเรียน เพื่อนครู ผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนตัวครูเอง มีบทบาท ร่วมกันในการประเมินการสอนของครู (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2544) นอกจากนี้การประเมินการสอน ของครูผู้สอนถือได้ว่าเป็นการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาตามมาตรฐานด้านการจัด การศึกษาในมาตรฐานที่ 7 “ครูปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล” มีเกณฑ์การประเมินคุณภาพที่กำหนดให้สถานศึกษาต้องมีการประเมินการจัดการเรียนรู้ของครูทุกคน อย่างสม่ำเสมออย่างน้อยภาคการศึกษาละ 1 ครั้ง (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา 2550) และเพื่อ เป็นการรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษารอบสี่ (พ.ศ. 2559-2563) ในมาตรฐานด้านที่ 2 “คุณภาพครู/อาจารย์” (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2557) ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการสอนเป็นอย่างดี เพื่อให้สามารถทำการประเมินการสอนได้อย่าง ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตาม โครงการพัฒนาครูทั้งระบบ เพื่อยกระดับคุณภาพครูให้เป็นครูดี ครูเก่ง มีคุณภาพ คุณธรรม มีศักยภาพและ คุณภาพทัดเทียมกับประชาคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อมุ่งที่จะสร้างครูคุณภาพในการพัฒนาและ ยกระดับคุณภาพของนักเรียนให้เป็นพลเมืองคุณภาพและเปี่ยมคุณธรรมให้แก่ประเทศ โดยมีระยะเวลา ดำเนินการตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2553-2555 โดยหลักสูตรในการพัฒนาดังกล่าวประกอบด้วย 3 โมดูล คือ โมดูลที่ 1 เนื้อหาสาระตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ โมดูลที่ 2 สมรรถนะหลัก และโมดูลที่ 3 สมรรถนะประจำ สายงาน ดังนั้นการพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการสอน จะเป็นการเสริมสร้าง สมรรถนะประจำสายงานของครูด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพของครูได้ ทางหนึ่ง ผู้วิจัยซึ่งเป็นอาจารย์ประจำสำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้มีโอกาส ร่วมทำการวิจัยเพื่อติดตามและประเมินผลโครงการพัฒนาครูทั้งระบบ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554 และโครงการประเมินผลการพัฒนาครูทั้งระบบ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 ของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ทราบถึงความต้องการในการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในการประเมินการสอนของครู และเห็นถึงประโยชน์และความจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ ของครูเพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพครูตามโครงการพัฒนาครูทั้งระบบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ อย่างต่อเนื่อง (จินตนา ธนวิบูลย์ชัย และคณะ 2555) ประกอบกับจากการที่ ผู้วิจัยได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยทางวิชาการ ประจำปี พ.ศ. 2555 จากกองทุนรัตนโกสินทร์สมโภช 200 ปี เรื่องการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลเรื่องการวิเคราะห์ข้อสอบสำหรับครู ได้รับข้อเสนอแนะจากครูผู้สอน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนหนึ่งว่า ครูมีความต้องการพัฒนาความรู้ในด้านการประเมินการสอนเพื่อ นำไปใช้ประโยชน์ในการประเมินการสอนในชั้นเรียนได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะใน การประกันคุณภาพการศึกษาได้กำหนดให้มีการประเมินการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ

อย่างน้อยภาคการศึกษาละ 1 ครั้ง ซึ่งครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับกระบวนการประเมินการสอนในชั้นเรียนทั้งในเรื่องของการออกแบบการประเมิน การสร้างเครื่องมือ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลความหมายของข้อมูล และการเขียนรายงาน การประเมินการสอนในชั้นเรียน

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่พัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินการสอนในชั้นเรียนของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โดยใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การประเมินการสอนในชั้นเรียนสำหรับครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และโปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประเมินการสอนที่ผู้วิจัยได้พัฒนาโดยใช้ Microsoft Excel for Windows ซึ่งใช้งานได้ง่าย และสะดวก เพื่อให้ครูได้ศึกษาเรียนรู้และทำความเข้าใจเรื่องการสอนได้ด้วยตนเองในลักษณะของชุดฝึกอบรมทางไกล โดยไม่มีข้อจำกัดด้านเวลา และสถานที่ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มสมรรถนะด้านประเมินการสอนให้แก่ครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สามารถนำความรู้และประสบการณ์มาประยุกต์ใช้ในการประเมินการสอนในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเริ่มจากกลุ่มเป้าหมายครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดปทุมธานี เป็นลำดับแรกก่อน เพื่อหาข้อบกพร่องและปรับปรุงแก้ไขชุดฝึกอบรมทางไกลเรื่องการสอนในชั้นเรียนสำหรับครูให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้นเหมาะสมกับการศึกษาทำความเข้าใจด้วยตนเอง เหตุผลที่เลือกให้บริการทางวิชาการแก่ครูกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดปทุมธานีเนื่องจากโรงเรียนในจังหวัดปทุมธานีอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกับที่ทำการของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จังหวัดนนทบุรี ซึ่งผู้รับบริการทางวิชาการมีความสะดวกในการเดินทางและประหยัดค่าใช้จ่าย หลังจากนั้นจะได้นำชุดฝึกอบรมนี้ไปขยายผลให้โรงเรียนอื่นๆ ในจังหวัดปทุมธานีและจังหวัดใกล้เคียง สำหรับให้ครูได้ศึกษาและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในด้านการประเมินการสอนในชั้นเรียนได้ด้วยตนเองในลักษณะของชุดฝึกอบรมทางไกล และสามารถนำชุดฝึกอบรมนี้สำหรับการจัดฝึกอบรมเรื่องการสอนในชั้นเรียนให้กับครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มอื่นๆ เพื่อเป็นการให้บริการทางวิชาการแก่สังคมอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการประเมินการสอนของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2.2 เพื่อศึกษาความต้องการชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การประเมินการสอนในชั้นเรียนของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2.3 เพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การประเมินการสอนในชั้นเรียนสำหรับครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2.4 เพื่อประเมินผลการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การประเมินการสอนในชั้นเรียนสำหรับครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของครูหลังการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลเรื่องการประเมินการสอนในชั้นเรียน สำหรับครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สูงกว่าก่อนการใช้ชุดฝึกอบรม

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี จำนวนโรงเรียน 177 โรงเรียน จำนวนครู 6,326 คน

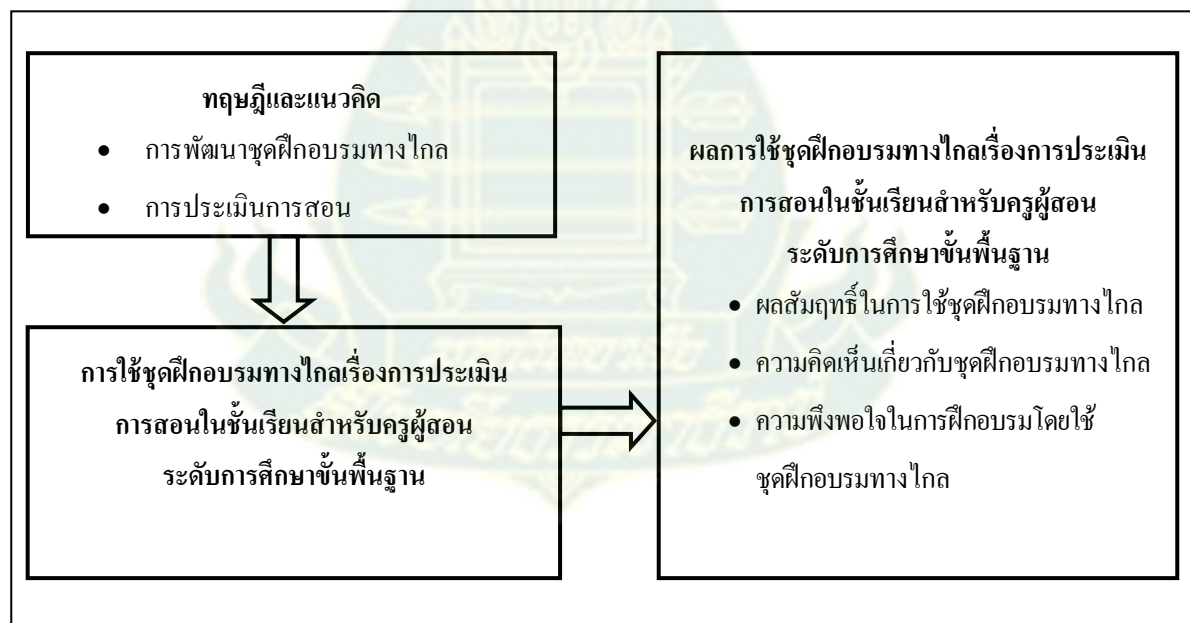
4.2 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

4.2.1 ตัวแปรอิสระ คือ การใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลเรื่องการประเมินการสอนในชั้นเรียน สำหรับครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2.2 ตัวแปรตาม คือ ผลการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลเรื่องการประเมินการสอนในชั้นเรียน สำหรับครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากตัวแปรอิสระและตัวแปรตามดังกล่าวที่ผู้วิจัยทำการศึกษานั้น ได้นำมาจัดเป็นกรอบแนวคิด การวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกลเรื่องการประเมินการสอนในชั้นเรียน สำหรับครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

6. นิยามศัพท์/นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

6.1 ชุดฝึกอบรมทางไกล หมายถึง ชุดสำเร็จของบทเรียนที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบสำหรับใช้เป็นแนวทางและเครื่องมือในการดำเนินการฝึกอบรมทางไกลเรื่องการประเมินการสอนในชั้นเรียนสำหรับครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้กลุ่มเป้าหมายที่มีจำนวนมากได้ศึกษาด้วยตนเองตามเนื้อหาที่กำหนดให้โดยไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่

6.2 การประเมินการสอน หมายถึง กระบวนการในตรวจสอบและประเมินประสิทธิภาพในการสอนของครูผู้สอน ตั้งแต่การเตรียมการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การตรวจสอบ การวัด การประเมินผล และองค์ประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอน เพื่อนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้มาปรับปรุงพัฒนาการสอนให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องสูงสุด

6.3 ความรู้เกี่ยวกับการประเมินการสอน หมายถึง ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประเมินการสอนของครู เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบการประเมิน การสร้างเครื่องมือ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผลการประเมิน และการรายงานผลการประเมินการสอน

6.4 ความต้องการในการฝึกอบรม หมายถึง ประเด็นที่ครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความสนใจที่จะเข้ารับการฝึกอบรมเรื่องการประเมินการสอนในชั้นเรียน

6.5 ผลการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล หมายถึง ผลที่ได้รับจากการนำชุดฝึกอบรมทางไกลเรื่องการประเมินการสอนในชั้นเรียนสำหรับครูที่พัฒนาขึ้นไปใช้ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ในการฝึกอบรมเรื่องการประเมินการสอนในชั้นเรียน ความคิดเห็นเกี่ยวกับชุดฝึกอบรมทางไกล และความพึงพอใจที่ได้รับของผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การประเมินการสอนในชั้นเรียนสำหรับครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

7. ประโยชน์ที่ได้รับ

7.1 ได้ทราบระดับความรู้เกี่ยวกับการประเมินการสอนในชั้นเรียนของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการประเมินการสอน

7.2 ได้ทราบข้อมูลความต้องการของครูเกี่ยวกับเนื้อหาของชุดฝึกอบรมทางไกลเรื่องการประเมินการสอนในชั้นเรียน เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การประเมินการสอนในชั้นเรียนของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของครูอย่างแท้จริง

7.3 ได้ชุดฝึกอบรมทางไกลเรื่องการประเมินการสอนในชั้นเรียนของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและเพื่อใช้ในการจัดฝึกอบรมครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

7.4 ครูสามารถนำชุดฝึกอบรมทางไกลเรื่องการประเมินการสอน ในชั้นเรียนของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปใช้ประโยชน์ในการประเมินการสอนในชั้นเรียนด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำชุดฝึกอบรมทางไกลที่พัฒนาขึ้นนี้ ไปขยายผลในการให้บริการวิชาการแก่สังคมให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น